

ENNALTAEHKÄISEVÄN
MIELENTERVEYS- JA PÄIHDETYÖN
SUUNNITELMA 2018–2025

Someron kaupunki

Tiivistelmä

Kansallisessa mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa 2009–2015 esitetään ensimmäistä kertaa valtakunnallisesti mielenterveys- ja päihdeasioita käsiteltävän yhtenäisenä kokonaisuutena. Mielenterveys-suunnitelman painopisteinä ovat asiakkaan aseman vahvistaminen, ehkäisevän työn tehostaminen, palvelujen kehittäminen matalakynnyksiseksi, toimivaksi kokonaisuudeksi ja valtakunnallisen ohjauksen tehostaminen. Suunnitelmassa halutaan erityisesti korostaa perustason matalakynnyksisiä avopalveluita.

Someron kaupungin mielenterveys- ja päihdesuunnitelman 2018–2025 taustalla ovat edellä mainitun kansallisen suunnitelman lisäksi lait ja asetukset sekä kaupungin strategia. Mielenterveys- ja päihdesuunnitelmaa on tehty moniammatillisessa työryhmässä. Työryhmän jäsenet ovat eri perusturvan ja sosiaalitoimen yksiköistä, sekä esimies- että asiakastyötä tekeviä henkilöitä. Suunnitelman valmistelussa suunnitteluryhmää on jaoteltu ikäryhmittäin: lapset ja lapsiperheet, nuoret, työikäiset ja ikäihmiset.

Suunnittelutyöryhmän toiminnan pohjana ovat yhteiset päämäärät. Päämäärät ovat: hyvän mielenterveyden ja päihteettömyyden edistäminen eri ikäryhmissä, mielenterveys- ja päihdekysymysten puheeksi ottaminen kaikissa palveluissa ja peruspalveluissa hoidettavat lievät mielenterveys- ja päihdeongelmat. Kokonaisuutena suunnitelma painottuu hyvinvoinnin edistämiseen, ongelmien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukemiseen. Tavoitteena on, että mielenterveys- ja päihdeongelmia voidaan tunnistaa ja hoitaa varhain, peruspalvelupainotteisesti, tai parhaimmillaan ehkäistä kokonaan ongelmat.

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelman vuosien 2018–2025 toteutumista ja arviointia koordinoi Someron kaupungin mielenterveyden- ja päihdetyön suunnittelutyöryhmä. Suunnitelma on osa Someron kaupungin sähköistä hyvinvointikertomusta. Väliarviointia ja tavoitteiden täsmennystä suunnitelman osalta tehdään vuonna 2019.

Taustaa mielenterveys- ja päihdesuunnitelmalle

Mielenterveys koostuu monista tekijöistä, kuten psyykkisestä ja fyysisestä terveydestä, toimivista ihmissuhteista ja osallisuudesta yhteiskuntaan, esimerkiksi opintojen tai työn kautta. Kun jokin tekijä syystä tai toisesta kärsii, saattaa tilanteesta seurata mielenterveyden häiriö.

Mielenterveyden häiriöt ja päihteiden väärinkäyttö liittyvät yhä useammin toisiinsa. Kansallisessa mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa vuosille 2009–2015, on esitetty valtakunnallisesti ensimmäistä kertaa mielenterveys- ja päihdeasioiden käsittelemistä yhtenä kokonaisuutena.

Kansallisessa mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa sosiaali- ja terveysministeriön asettaman Mieli 2009 -työryhmän linjauksissa painotetaan asiakkaan aseman vahvistamista, ehkäisyyn panostamista,

palveluiden toteuttamista toimivana kokonaisuutena sekä ohjauskeinojen kehittämistä. Taustana Someron mielenterveys- ja päihdesuunnitelmalle ovat lait ja asetukset kuten kansanterveyslaki, terveydenhuoltolaki, mielenterveyslaki ja päihdehuoltolaki.

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria / 1000 18 vuotta täyttänyttä (id:2482)					
	2015	2016			
Koko maa	334,4	339,9			
Varsinais-Suomi	467,1	430,9			
Somero	174,3	157,8			
© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2018					

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät / 1 000 asukasta (id:1263)		
	2015	2016
Koko maa	226,8	211,5
Varsinais-Suomi	218,6	195,2
Somero	101,3	109,4
© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2018		

		2015	2016	2017
Alkoholi- ja huumekuolleisuus 15 - 34-vuotiailla / 100 000 vastaavanikäistä	Koko maa	7,1	8,7	
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20 - 64-vuotiaat	Koko maa	33,2	32,8	34,4
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20 - 64-vuotiaat	Varsinais-Suomi	33,7		
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet	Koko maa	12,1	13,3	14,6
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet	Varsinais-Suomi	13,4		
Alkoholijuomien kokonaiskulutus 100 %:n alkoholina, 1 000 litraa	Koko maa	49562	49711	
© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2018				

			2015	2016
A-klinikat, asiakkaita vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut	Koko maa	yhteensä	40678	40218
A-klinikat, asiakkaita vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut	Varsinais-Suomi	yhteensä	3237	2704
A-klinikat, asiakkaita vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut	Somero	yhteensä	66	82

			2015	2016
Katkaisuhoitoasemat, asiakkaita vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut	Koko maa	yhteensä	10620	8943
Katkaisuhoitoasemat, asiakkaita vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut	Varsinais-Suomi	yhteensä	1044	978
Katkaisuhoitoasemat, asiakkaita vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut	Somero	yhteensä	42	28
Päihdehuollon kuntoutuslaitokset, asiakkaita vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut	Koko maa	yhteensä	4789	4464
Päihdehuollon kuntoutuslaitokset, asiakkaita vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut	Varsinais-Suomi	yhteensä	363	322
Päihdehuollon kuntoutuslaitokset, asiakkaita vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut	Somero	yhteensä	22	3

			2015	2016
Poliisin tietoon tulleet huumausaineiden käyttörikokset / 1 000 asukasta	Koko maa	yhteensä	2,8	2,9
Poliisin tietoon tulleet huumausaineiden käyttörikokset / 1 000 asukasta	Varsinais-Suomi	yhteensä	3,5	3,6
Poliisin tietoon tulleet huumausaineiden käyttörikokset / 1 000 asukasta	Somero	yhteensä	0,2	0,6
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta	Koko maa	yhteensä	3,2	3,1
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta	Varsinais-Suomi	yhteensä	3,2	3,2
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta	Somero	yhteensä	2,2	2
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset / 1 000 asukasta	Koko maa	yhteensä	0,2	0,2
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset / 1 000 asukasta	Varsinais-Suomi	yhteensä	0,2	0,1
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset / 1 000 asukasta	Somero	yhteensä	0,1	0,1
© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2018				

Someron kaupunki vastuullisena mielenterveyden ja päihitteettömyyden edistäjänä

Someron kaupungin mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa tavoitellaan ensisijaisesti ehkäiseviä ja varhaiseen tukeen painottuvia päämääriä. Tarkoituksena on luoda toimintatapoja, jotka auttavat ihmisiä itseään kiinnittämään huomiota omaan hyvinvointiinsa jo siinä vaiheessa, kun varsinaisia ongelmia ei vielä ole, tai ne ovat pieniä.

Mielenterveyden edistämisen osalta olennainen tavoite on se, että mielenterveyshäiriöitä tunnustetaan varhaisessa vaiheessa peruspalveluissa ja varmistetaan hoidon etenemisen toimivuus. Erityisesti masennuksen varhainen tunnistaminen ja hyvä hoito ovat tärkeitä. Myös koko perheen huomioivan työotteen korostaminen mielenterveysongelmissa on tärkeää. Someron mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa on useita tavoitteita, jotka tukevat mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyä, esimerkiksi se, että perheet saavat varhaisessa vaiheessa tukea arkeensa, koulu- ja opiskeluhyvinvoinnin edistäminen sekä työhyvinvoinnin edistäminen.

Someron ehkäisevä mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2018–2025

Someron ehkäisevässä mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa 2018–2025 on kolme päämäärää:

1. Hyvän mielenterveyden ja päihteettömyyden edistäminen eri ikäryhmissä
2. Mielenterveys- ja päihdekysymykset puheeksi ottaminen kaikissa palveluissa.
3. Sosiaali- ja terveysalan peruspalveluissa hoidetaan lievät mielenterveys- ja päihdeongelmat.

Kunkin päämäärän alle on koottu keinoja, joilla päämääriin päästään.

Päämäärä 1: Hyvän mielenterveyden ja päihteettömyyden edistäminen eri ikäryhmissä

YHTEISET KEINOT KAIKILLE IKÄRYHMILLE	VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT
Järjestetään henkilöstökoulutuksia ja lisätään asioista ja ilmiöistä keskustelemista tiimeissä, työpaikoilla, kotona ja kouluissa, asenteiden ja mielenterveyttä ja päihteettömyyttä edistävän toimintatavan vahvistamiseksi. Koulutuksia järjestetään esimerkiksi seuraavista teemoista: motivoiva haastattelu ja työtapa, riippuvuus, huono-osaisuus ja syrjäytyminen ilmiönä, ajankohtaiset päihde- ja mielenterveysilmiöt ja mediakasvatus.	Esimiehet ja henkilöstö, osittain henkilöstökoulutusten kautta Toteutuneiden koulutusten määrä ja osallistujamäärät
Huolehditaan siitä, että kunnan mielenterveyteen ja päihteiden käyttöön liittyvät hoitopolut ja toimintamallit ovat kuntalaisten saatavilla kunnan kotisivuilla.	Kotisivujen ajantasaisuus mielenterveys- ja päihteiden käytön hoitopoluista ja toimintamalleista

Kiusaamisen (koulu- ja työpaikkakiusaamisen) ja väkivallan (henkisen ja fyysisen) suhteen on nollatoleranssi.	Koulut, oppilashuolto, esimiehet, työterveys
Alkoholilakia toteutetaan paikallisesti (Pakka-toimintamalli). Edistetään vertaistuen ja kokemusasiantuntijuuden muotoja ja kannustetaan ihmisiä mukaan vertaistoimintaan. • Esimerkiksi eläkkeellä olevat ihmiset kertomaan kokemuksiaan eläköityville, kokemusasiantuntijan näkökulma henkilöstökoulutuksiin ja hoitoketjuihin. Kannustetaan kuntalaisia ennaltaehkäisevien ja yhteisöllisyyttä lisäävien harrastusten pariin.	Lape-työryhmä esimiehet, työterveys

LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET, KEINOT	VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT
<p>Olemassa olevat palvelut toimivat yhteistyössä lapsi- ja nuorisopsykiatrian poliklinikan, järjestöjen, seurakunnan ja yritysten kanssa. Tavoitteena on, että palvelualueuudistus näkyy konkreettisesti vuoteen 2020 mennessä jo olemassa olevia palveluja uudelleen järjestämällä.</p> <p>Kunta toimii laajassa yhteistyössä esim. järjestöjen ja seurakunnan kanssa. Tällä tavoin mielenterveys- ja päihdeongelman tunnistaminen ja kohtaaminen vahvistuvat, ja tätä tietoa voidaan siirtää laajemminkin peruspalveluihin.</p> <p>Laajan toimijajoukon erityisosaaminen vahvistaa lapsiperheiden sosiaalisia suhteita ja lapsiperheiden saama palveluohjaus muuttuu sujuvammaksi.</p>	Perusturvan -, terveydenhuollon- ja sivistystoimen palvelut

<p>Työyksiköissä kehitetään yhteisöllisyyttä sekä panostetaan työilmapiiriin ja asioista keskustelemiseen. Vahvistetaan henkilöstön työelämätaitoja sekä varhaista tukemista työpaikoilla.</p> <p>Suunnitellaan matalakynnyksinen paikka nuorille, jossa henkilöstön moniammatillinen osaaminen auttaa nuorta elämänhallinnassa ja pärjäämisessä.</p> <p>Työttömien toimintakyvyn edistäminen - Yhteistyössä järjestöjen kanssa tuetaan työttömien toiminnan mahdollisuuksia ja pärjäämistä arjessa, sekä vapaaehtoistyöhön osallistumismahdollisuutta. Lisäksi tehostetaan työttömien ohjaamista työkuntotutkimuksiin.</p> <p>Lisätään itsearviointia ja hyödynnetään mielenterveyttä ja päihteiden käyttöä mittaavien itsearviointilomakkeita ja nettipalveluja sekä koulutetaan niiden käyttöön ja huolehditaan helposta saataavuudesta esim. vastaanotot, asukastuvat, koulu- ja opiskeluterveydenhoito jne.</p>	<p>Esimiehet ja henkilöstö, osittain henkilöstökoulutusten kautta. Mittari esim. säännölliset työhyvinvointikyselyt.</p> <p>Vastuutahot konsultaatiosta: mielenterveysyksikkö.</p> <p>Matalakynnyksen paikan käyttöönotto ja asiakkaiden määrä.</p> <p>Perusturvatoimi</p>
<p>IKÄIHMISTEN KEINOT</p>	<p>VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT</p>
<p>Tuetaan hyvää eläköitymistä. Hyödynnetään työterveyden ennaltaehkäisevää roolia ennen eläkkeelle jäämistä: Eläkeläiset voivat kertoa eläköitymiskokemuksiaan joita voidaan käyttää esimerkiksi palvelusuunnittelun pohjana.</p> <p>Eläkeläisjärjestöjen ja vertaistukiyhdistysten yhteystiedot, Ikäihmisten palveluopas ja mielenterveyttä ja päihteiden käyttöä mittaavia itsearviointilomakkeita on saatavilla vastaanotolla ja työterveysasemilla. Niitä annetaan kaikille eläköityville viimeisessä työterveyden tarkastuksessa ja</p>	<p>Kaikki hallintokunnat, työterveyshuolto ja yhteisötahot</p>

<p>kartoitetaan sosiaaliset suhteet ja pohditaan mielen hyvinvointia ja elämän arkikulttuuria.</p> <p>Työelämän ulkopuolella olevat ihmiset, jotka eivät ole työterveyshuollon piirissä - kartoitetaan yhteistyö ikäneuvolan kanssa ja turvataan heille vastaanoton palvelut. Lisäksi järjestetään tilaisuuksia tai kursseja eri teemoilla ihmisille, jotka ovat juuri jääneet eläkkeelle ja kehitetään kummitoimintaa.</p>	
<p>Tehdään yhteistyötä ja tiedotetaan tehokkaasti eläkeläisjärjestöistä ja yhdistyksistä mielekkään tekemisen mahdollistamiseksi ikäihmisille. Tiedotetaan helposti tavoitettavista jo olemassa olevista ja uusista matalan kynnyksen paikoista.</p>	<p>Hyvinvoinnin edistämisen työryhmä, kotihoito</p>
<p>Ikäihminen saa palveluohjausta tarpeittensa mukaan, yhden luukun periaatteella. Kehitetään uusia tapoja aktivoida ikäihmisiä, jotka eivät juuri liiku kotoa, esimerkiksi ikäihmisten vuokrataloihin. Lisäksi saatetaan toimintoihin, kulttuuriluotsiperiaatteella. Arvioidaan myös kuljetuspalveluiden mahdollisuus, jotta aktiviteetteihin voi osallistua.</p>	<p>SPR:n ystävätoiminta, seurakuntien lähimmäispalvelu, vanhusten palveluohjaus, hyvinvoinnin edistämisen työryhmä</p>
<p>Päivitetään ikäihmisten palveluopas säännöllisesti somerolaisten ikäihmisten ja heidän omaistensa omaan käyttöön. Lisätään palveluoppaaseen tietoa muista kuin kunnan toimijoista. Kootaan yhteen tieto vapaaehtoistoimijoista ja järjestöistä</p>	<p>Palveluoppaan osalta kotihoidon palveluohjaaja</p>

Päämäärä 2: Mielenterveys- ja päihdekysymykset puheeksi ottaminen kaikissa palveluissa.

KAIKILLE IKÄRYHMILLE YHTEISET KEINOT	VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT
Järjestetään koulutuksia puheeksiotosta ja erilaisista puuttumisen keinoista kaikissa peruspalveluissa (esimerkiksi mini-interventio, erilaiset mittarit ja päihdekyselyt, tieto ajankohtaisista mielenterveyteen ja päihteisiin liittyvistä ilmiöistä, Pakka-toimintamalli). Tehdään yhteistyötä median kanssa ja tiedotetaan edellä mainituista asioista.	Esimiehet, koulutuksista vastaavat, tiedottajat
Lisätään eri ammattiryhmien perusopintoihin mielenterveys- ja päihdesisältöjä ja kokemuskouluttajien vierailuja	Sivistystoimi
Otetaan käyttöön Pakka-toimintatavan mukainen yhteistyö, joka edistää päihteettömyyttä	Pakka-toimintatavan mukainen yhteistyömalli käytössä
Tunnistetaan riskiryhmät jo peruspalveluissa (vastaanotto, sosiaalityö, kotihoito, neuvola, koulu, päivähoito, oppilas- ja opiskeluterveydenhuolto, työterveyshuolto, ikäneuvola) ja osataan vastata heidän erityistarpeisiin (esim. työttömät, itsemurhariskissä olevat ihmiset, perhe- ja lähisuhdeväkivalta jne.)	Peruspalveluiden esimiehet
LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET, KEINOT	VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT
Lasten, lapsiperheiden ja nuorten kanssa toimivat ja työskentelevät ottavat asiakastyössä mielenterveys- ja päihdekysymykset puheeksi. Huomioidaan lapset aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa.	Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut, lasten ja nuorten kanssa toimijat.

<p>Hoitopolkua kehitetään, tarkennetaan lähisuhdeväkivallan ehkäisyn tavoitteita, työnjako ja vastuita Somerolla. Työn tuloksia tulee arvioida valtuustokausittain.</p> <p>Äitiys- ja lastenneuvolassa käytössä lähisuhdeväkivallan seulonta.</p>	<p>Poliittiset päättäjät ja yksiköstä vastaava esimies, perusturva ja terveydenhuolto</p>
<p>Lapsille ja nuorille luodaan tilaisuuksia ja paikkoja työstää kokemuksia mielenterveys- ja päihdeasioista, esimerkiksi nuorten matalan kynnyksen paikka, kulttuuri, draama ja ammatillisesti ohjatut vertaistukiryhmät (Huomaa lapsi, ART, Lapset puheeksi, Toimiva lapsi ja perhe).</p>	
<p>Järjestetään tietoon ja kokemuksiin pohjautuvaa toiminnallista päihdevalistusta kouluilla. Haastetaan mukaan kumppaneita (esim. järjestöt ja seurakunta. Hyödynnetään Pakka-toimintamallia).</p>	<p>Sosiaalitoimi, nuorisotoimi, mt-yksikkö</p>
<p>Kiinnitetään huomiota erityisesti päihde- ja riippuvuusilmiöihin ja päihteiden käytöstä aiheutuviin mahdollisiin lieveilmiöihin (keskiolut/siiderikulttuuri, kannabismyönteisyys, sekakäyttö, nettipelaaminen, syömishäiriöt, ongelmapaikat kaupungilla ja koulujen päättymisviikonloput, festarit) sekä nuorten liikennekäyttäytymiseen.</p>	<p>Moniammatillinen, hallintokunnat ylittävä työskentelytapa ja menetelmä nuorten päihdekäytön ja rikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi. Vastuutahot sosiaalitoimi, sivistystoimi, perusterveydenhuolto</p>
<p>TYÖIKÄISTEN KEINOT</p>	<p>VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT</p>
<p>Työpaikoilla ja työterveyshuollossa on olemassa velvoittavat suunnitelmat päihdeongelmien varhaiseksi tunnistamiseksi ja niihin puuttumiseksi. Samoin työpaikkakiusaamiseen ja työuupumukseen puututaan varhain (varhaisen tukemisen malli). Huolehditaan, että ohjelmia ja suunnitelmia käytetään ja hyödynnetään kattavasti.</p>	<p>Työyksiköiden esimiehet ja työterveyshuolto</p> <p>Varhaisen tukemisen mallien ajankohtaisuus</p>

IKÄIHMISTEN KEINOT	VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT
Tunnistetaan ikääntyvien alkoholiongelma yhteisössä ja palveluissa, jolloin asenteet eivät estä varhaista puuttumista.	Esimiehet
Ikäihmisille tulee kehittää mielenterveys- ja päihdeteemaan liittyviä matalan kynnyksen avopalveluita. Kehitetään ikäihmisille ammatillisesti ohjattuja vertaisryhmiä (vertaa esim. Ainot ja Reinot). Järjestetään omia ryhmiä ikääntyville miehille ja naisille.	Ikääntyvien mielenterveys- ja päihdeteemaan liittyvien avopalveluiden asiakasmäärät

Päämäärä 3: Sosiaali- ja terveysalan peruspalveluissa hoidetaan lievät mielenterveys- ja päihdeongelmat.

KAIKILLE IKÄRYHMILLE YHTEISET KEINOT	VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT
Jalkautetaan toimintamallit ja hoitopolut toimijoiden käyttöön. Huolehditaan, että toimijat saavat tietoa ajankohtaisista ilmiöistä, tiedotetaan niistä laajemminkin yhteistyössä median kanssa. Järjestetään esimerkiksi yleisö- ja keskustelutilaisuuksia ajankohtaisista aiheista kuntalaisille, vanhusneuvostolle ja vanhempainiltoihin.	Kunnan, sen eri palvelualueiden ja yhteisötahojen henkilöstö ja esimiehet, tiedottajat. Someropoisto
"Vaihdetaan saattaen" niin, että palveluohjaus toimii ja asiakas tulee kuulluksi oman palvelunsa asiantuntijana. Ammattilaisten väliset konsultaatit ja kotiin jalkautuvat konsultaatiot toimivat.	Esimiehet, palveluohjaajat
Hyödynnetään sähköisiä toimintaympäristöjä tiedottamisessa, yhteydentotossa ja ajanvarauksessa palveluihin, sekä erilaisten lomakkeiden täyttämässä ja hoitomuodoissa.	Sähköinen ajanvaraus käytössä soveltuvilta osin perusterveydenhuollossa. Aktiivinen osallistuminen sähköisen toimintaympäristön kehittämistyöhön kaikissa palveluissa.

<p>Kehitetään edelleen yhteistyötä potilasjärjestöjen kanssa, sekä kokemusasiantuntijoiden, vertaistuen ja vertaistarinoiden käyttöä. Kokemuskouluttajat ja vertaisneuvojat otetaan mukaan suunnittelemaan ja kehittämään palveluita sekä asiantuntijaksi eri työryhmiin ja henkilökunnan koulutuksiin.</p>	<p>Esimiehet</p>
<p>LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET, KEINOT</p>	<p>VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT</p>
<p>Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja nuoret, joilla on neuropsykiatrisia häiriöitä, tunnistetaan ja heitä varten on olemassa yksilöityjä ja räätälöityjä toimintamalleja sekä palveluja.</p>	<p>Nuorten monialainen työryhmä, eri palvelualueiden henkilöstö</p>
<p>Huolehditaan siitä, että nuorisotakuu toteutuu Somerolla ja edistetään monin tavoin nuorisotakuun toteutumista, esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nostetaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tilanteita näkyviksi mediaan ja päättäjille: caset, seminaarit, lehtijutut ja artikkelit. Tiedotetaan näistä tehostetusti. • Tehdään yhteistyötä TE-toimiston kanssa. Kehitetään yksilöityä työvalmennusta, kuntouttavia opiskelupaikkoja ja kuntouttavia työtehtäviä, joihin pääsyn kynnykset ovat mahdollisimman matalat ja joka toimii joustavasti. • Kehitetään matalan kynnyksen työtä, johon liittyy vahva tuki omien asioiden hoitamiseen ja arjen hallinnan opetteluun, sekä palkitsevuus (luontaisedut, esim. aterioletu tai vastaavat). Opiskelun, työn ja kuntoutumisen rinnakkaiselo toisiaan tukien, ryhmämuotoisten toimintojen opinnollistaminen. • Nuoren tukeminen nivelvaiheissa 	<p>Sivistystoimi, perusturvatoimi</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Haastetaan yrityksiä rohkeasti mukaan työllistämään nuoria. Vailla opiskelu- tai työpaikkaa olevalla nuorella on yhdyshenkilö. Kunnalla on vahva rooli nuorten työllistämässä. 	<p>Perusturvatoimi, sivistystoimi</p>

Vahvistetaan nuorten ongelmiin puuttumisen keinoja. Pajatoiminta kehitetään yhä paremmin nuorten palvelutarvetta vastaavaksi.	Nuorten monialainen työryhmä ja toiminnoista vastaavien palvelualueen esimiehet
TYÖIKÄISTEN KEINOT	VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT
Kehitetään riskiryhmien seurantoja ja hoitoja, esimerkiksi rattijuopumuksen uusijoiden ajokorttiseurantoja.	Perusterveydenhuolto
Vahvistetaan vastaanottotoiminnan mielenterveys- ja päihdeosaamista ja työpanosta olemassa olevilla resursseilla (mielenterveysyksikkö, konsultaatiot, työnohjaus). Tavoitteena on, että lievät mielenterveys- ja päihdeongelmat tunnistetaan ja hoidetaan vastaanotolla.	Perusterveydenhuolto, vastaanoton esimies
Vähennetään tahdosta riippumattomia hoitoja valtakunnallisen Mieli2009-ohjelman linjausten mukaisesti. Tahdosta riippumatonta hoitoa koskevat säännökset kootaan yhteen lakiin.	Tahdosta riippumattomien hoitojen määrä
Huomioidaan ja tiedostetaan jatkossakin riskiryhmät ja heidän erityistarpeensa (esim. vankilasta vapautuneet, yksinäiset, eronneet miehet, päihteitä käyttävät naiset)	
IKÄIHMISTEN KEINOT	VASTUUTAHO JA MAHDOLLISET INDIKAATTORIT
Kehitetään ikäihmisten peruspalveluita yhä enemmän erityispalveluita ehkäisevään suuntaan	Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueen esimiehet
Luodaan ikääntyville mielenterveys- ja päihdeasiakkaille vahvempi tuki kotiutumiseen ja jatkohoitoon kotona (jalkautuminen kotiin, kotikatko).	Vanhustenhuollon vastuualue

Ehkäistään omaishoitajien päihde- ja/tai mielen-terveysongelmia kehittämällä omaishoitajien ja/tai hoidettavien jaksamisen tukimuotoja.	Vanhustenhuollon vastuualue
Turvataan riittävät ja asianmukaiset palvelut ikääntyville mielenterveys- ja päihdeasiakkaille.	Vanhustenhuollon vastuualue

Lähteet ja taustamateriaalia

- Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/ehkaisevan-paihde-tyon-toimintaohjelma>
- Aluehallintovirasto <http://www.avi.fi/fi/Sivut/etusivu.aspx>
- <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/74820>
- Kansallinen mieli-hanke. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/kansallinen-mielenterveys-ja-paihdesuunnitelma>.
- Lainsäädäntö (kansanterveyslaki, terveydenhuoltolaki, mielenterveyslaki, päihdehuoltolaki, laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä)
- Länsi-Suomen Kaste-ohjelman mielenterveys- ja päihdepainotukset : <https://www.innokyla.fi/web/verkosto422401/kaste-ohjelman-tuloksia-lansi-suomen-hankkeet>
- Party-hanke: <http://www.somero.fi/tyo-ja-yrittaminen/tyollisyyspalvelut/party-hanke/>
- Someron kaupungin strategia
- SotkaNet